

Grzegorz Kołodziejczak

CHRONIONE I ZAGROŻONE GRZYBY POJEZIERZA KASZUBSKIEGO ORAZ PRZYLEGLYCH OKOLIC

Protected and endangered species of fungi in Kaszubskie Lakeland (northern Poland) and its vicinity

ABSTRAKT: Opracowanie zawiera wykaz i krótki opis 55 stanowisk 33 gatunków grzybów chronionych i zagrożonych, znalezionych przez autora na terenie Pojezierza Kaszubskiego i sąsiednich okolic, w okresie od marca 2007 do kwietnia 2009.

SŁOWA KLUCZOWE: chronione i zagrożone grzyby, Pojezierze Kaszubskie

ABSTRACT: This elaboration contains a list and a short description of 55 locations of 33 species of protected and endangered fungi, found by the author on the territory of Kaszubskie Lakeland and its vicinity, in the period since March 2007 till April 2009.

KEY WORDS: protected and endangered fungi, Kaszubskie Lakeland

Wstęp

Grzyby występujące w okolicach Gdańska nie zostały dotąd dostatecznie dobrze poznane – ukazało się niewiele opracowań poruszających temat np. ich rozmieszczenia na wymienionym terenie. W latach 30. ubiegłego wieku badaniem ówczesnej pomorskiej mikrobioty zajmowali się W. Laskowitz oraz F. Teodorowicz, a w latach 50. okazjonalnie A. Skirgiełło (por. Wilga 2002, Wilga i Wantoch-Rekowski 2009). Dopiero od początku lat 90. XX wieku zaczęło się pojawiać więcej mikologicznych publikacji, dotyczących przede wszystkim grzybów Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego (Wilga 1996, 2002, 2004, 2008, Wilga i Ciechanowski 2007). Badania nad grzybami w

pobliskim Słowińskim Parku Narodowym podsumowała Bujakiewicz (1997), a w Parku Narodowym „Bory Tucholskie” Ławrynowicz (2000). W ostatnich latach, na łamach „Rejestru gatunków grzybów chronionych i zagrożonych”, dostępnego na internetowych stronach www.bio-forum.pl oraz wydawanego w Przeglądzie Przyrodniczym (Kujawa 2005, Kujawa i Gierczyk 2007), publikowane są także stanowiska grzybów stwierdzone przez pomorskich mikologów-amatorów, do których należy autor (por. Wilga i Wantoch-Rekowski 2009).

Celem niniejszego artykułu jest zestawienie nowych stanowisk chronionych i zagrożonych gatunków grzybów, znalezionych w okresie od marca 2007 do kwietnia 2009 na terenie Pojezierza Kaszubskiego i na przyległych obszarach.

Obszar badań i jego charakterystyka

Badania prowadzono w centralnej części województwa pomorskiego, obejmującej fragmenty powiatu kartuskiego, m.in. rezerwat przyrody „Jar rzeki Raduni” z przyległym rejonem oraz część Kaszubskiego Parku Krajobrazowego. Objęły one również Lasy Otomińskie w powiecie gdańskim. Kolejne badania przeprowadzono na obszarach położonych w granicach aglomeracji Gdańska – w południowym fragmencie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego (Lasy Oliwskie) i na Wyspie Sobieszewskiej, będącej częścią mezoregionu Mierzei Wiślanej. Poza tymi obszarami obserwacje prowadzono w wybranych miejscach Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego w powiecie kościerskim, należących do mezoregionu Borów Tucholskich. Według systemu regionalizacji fizycznogeograficznej obszar badań położony jest w mezoregionie Pojezierza Kaszubskiego, należącego do makroregionu Pojezierza Wschodniopomorskiego oraz w mezoregionie Borów Tucholskich należącego do makroregionu Pojezierza Południowopomorskiego. Oba makroregiony są częścią podprowincji Pojezierzy Południowobałtyckich. Badania były prowadzone też w mezoregionie Mierzei Wiślanej, należącym do makroregionu Pobrzeża Gdańskiego będącego częścią podprowincji Pobrzeży Południowobałtyckich (Kondracki 2002).

Wspomniane obszary charakteryzują się dużym bogactwem i różnorodnością biologiczną dzięki zróżnicowanym siedliskom i obecności polodowcowej rzeźby terenu, obfitującej w liczne formy geomorfologiczne: doliny, parowy, grzbiety, rynny, wzgórza morenowe itd. Ta różnorodność siedlisk pozwoliła na wytworzenie się różnorodnych, odmiennych zbiorowisk roślinnych, w tym leśnych i zaroślowych (Piotrowska i Kadulski 1985, Herbichowa et al. 2000, Herbich i Herbichowa 2001, Machnikowski i Buliński 2001).

Cechą charakterystyczną, odróżniającą Pojezierze Kaszubskie od pozostałej części

Polski niżowej, są najwyżej położone w kraju wysoczyzny morenowe; dominująca Wieżyca wyniesiona jest 329 m n.p.m. Przeważają tu zbiorowiska leśne, reprezentowane głównie przez żyzne i acidofilne buczyny niżowe, rzadziej spotykanymi zbiorowiskami są acidofilne dąbrowy. Tereny sandrowe oraz wydmy porastają bory świeże, suche i mieszanane. W obszarze badań znajdują się także siedliska wilgotne, na których występują zbiorowiska torfowiskowe, bory i brzeziny bagienne, lasy łęgowe i olsy (Herbichowa et al. 2000, Herbich i Herbichowa 2001, Machnikowski i Buliński 2001). Taka różnorodność siedlisk i zbiorowisk roślinnych stwarza doskonałe warunki dla rozwoju wielu gatunków grzybów, w tym gatunków o specyficznych wymaganiach, gatunków chronionych i uznanych za zagrożone na terenie Polski.

Metody

Niniejsze opracowanie stanowi wynik obserwacji mikologicznych prowadzonych metodą marszrutową przez autora w latach 2007-2009. Większość gatunków została udokumentowana fotograficznie, część posiada dokumentację w postaci suchych owocników zdeponowanych w Stacji Badawczej Instytutu Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN w Turwi.

Podczas opracowywania niniejszego wykazu, starano się uniknąć prezentowania tych stanowisk grzybów, które były podawane we wcześniejszych podobnych publikacjach (por. Wilga 1996, 2004, Wilga i Wantoch-Rekowski 2008) oraz w internetowym „Rejestrze gatunków grzybów chronionych i zagrożonych” (Kujawa 2010).

Opis poszczególnych stanowisk oparto w przybliżeniu na schemacie z wyżej wymienionego „Rejestru...”. Nazwy gatunków grzybów workowych (*Ascomycota*) przyjęto wg Chmiel (2006), a grzybów podstawkowych (*Basidiomycota*) wg Wojewody (2003). Natomiast nazwy gatunków z rodzaju *Cordyceps* podano za Mułenko et al. (2008). Ga-

tunki chronione wymieniono na podstawie Rozporządzenia (2004), a zagrożone oraz ich kategorie zagrożenia podano na podstawie czerwonej listy (Wojewoda i Ławrynowicz 2006). Nazwy polskie zbiorowisk leśnych zostały przytoczone za Matuszkiewiczem (2005).

Wykaz gatunków

Stwierdzone podczas badań 33 gatunki grzyby wymieniono poniżej z podziałem na *Asco-* oraz *Basidiomycota*.

Skróty użyte w wykazie: TPK – Trójmiejski Park Krajobrazowy, KPK – Kaszubski Park Krajobrazowy, WPK – Wdzydzki Park Krajobrazowy, ZBŚRiL PAN – Stacja Badawcza Instytutu Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN w Turwi; Chr. – gatunki chronione; kategorie zagrożenia: E – wymierające, V – narażone, R – rzadkie, I – o nieokreślonym zagrożeniu.

ASCOMYCOTA

Cordyceps militaris (L.) Link – maczuznik bojowy – R

- Gdańsk – VII Dwór, TPK, dolina Samborowo, las komunalny Gdańska, DA-80; 13.09.2008 las mieszany (przewaga sosny i brzozy); 4 podkłádki w skupieniu wśród igliwia sosnowego, wyrosły ze zmurszałej poczwarki owada (herb. ZBŚRiL PAN; det. A. Kujawa, *sine num.*).
- Gdańsk-Brzeźno, w pobliżu skrzyżowania al. Hallera z Czarnym Dworem; DA-80; 18.09.2008; przekształcony antropogenicznie nadmorski bór sosnowy; pośród mchu; pojedyncza, duża, nieregularnie uformowana podkłádka.
- Gdańsk-Oliwa, TPK, Dolina Wężowa, oddz. 110; CA-89; 28.09.2008; w acidofilnej buczynie niżowej z nasadzeniami sosny i świerka, w pobliżu drogi; pośród mchów z rodzaju płonnik i rokitnik, dwie podkłádki.

- Gdańsk, Wyspa Sobieszewska, okolice Orla; DA-82; 23.10.2008; na poboczu drogi w nadmorskim borze sosnowym, pośród traw – jedna podkłádka.

Cordyceps ophioglossoides (Ehrh.) Link – maczuznik nasięźrzałowy – R

- pow. kościerski, gm. Dziemiany, WPK, przy leśnym dukcie między Szludronem i Belfortem; CB-25; 18.10.2008; na skraju subatlantyckiego boru sosnowego świeżego pośród mchów oraz porostu z rodzaju *Cladonia*; w dwóch skupieniach po 3 podkłádki, wyrastające z podziemnego owocnika grzyba z rodzaju *Elaphomyces*. (herb. ZBŚRiL PAN; det. A. Kujawa, *sine num.*). W bliskim sąsiedztwie – stanowisko *Clavaria argillacea*

Discina ancilis (Pers.) Sacc. – krążkownica wrębiasta – R

- Gdańsk-Oliwa, TPK, Dolina Czystej Wody, oddz. 95; CA-89; 19.04.2009; w subatlantyckim grądzie z licznymi nasadzeniami sosny, przy Drodze Marnych Mostów, na porośniętym mchem ściętym pniaku; kilkanaście owocników w skupieniach.

Helvella lacunosa Afzel.: Fr. – piestrzyca zakotkowata – R

- pow. gdański, gm. Kolbudy Górne, Lasy Otomińskie, oddz. 53; CA-99; 14.09.2008; zbocze nad zachodnim brzegiem J. Otomińskiego, w acidofilnej buczynie niżowej; na porośniętym mchem ściętym pniaku, dwa owocniki.
- pow. kościerski, gm. Dziemiany, WPK, okolice J. Słupinko; CB-25; 20.09.2008; na północnym brzegu jeziora, u stóp zbocza z mieszanym lasem (przewaga sosny), w trawie, 4 różnej wielkości owocniki; na wierzchołku nad jeziorem przy drodze na skraju kontynentalnego boru mieszanego – 1 owocnik.
- pow. gdański, gm. Kolbudy Górne, Lasy Otomińskie, na W od J. Otomińskiego, oddz. 55; CA-99; 08.10.2008; w zaroślach na skraju acidofilnej buczyny niżowej, przy drodze pośród trawy, dwa owocniki.

Sarcoscypha cf. austriaca (O.Beck ex Sacc.) Boud. – czarka austriacka – Chr.

- pow. kartuski, gm. Żukowo, rez. „Jar rzeki Raduni”, oddz. 82; CA-98; 18.03.2007, 04.03.2008; przy niebieskim szlaku turystycznym przecinającym płat łągu jesionowo-wiązowego; na leżących gałęziach olszy szarej, kilka owocników.
- Gdańsk-Brętowo, TPK, rez. „Dolina Strzyży”, oddz. 153; CA-89; 05.04.2007; na skraju łągu jesionowo-olszowego przy drodze z żółtym szlakiem turystycznym, na leżących gałęziach olszy szarej, kilka przejrziałych owocników.

- Gdańsk-Oliwa, TPK, Dolina Potoku Oliwskiego przy ul. Kwietnej; DA-80; 19.04.2009; w łożowisku, na leżących gałęziach wierzby szarej, kilka owocników.

Spathularia flavida Pers.: Fr. – łopatnica żółtawa – E

- pow. Gdański, gm. Kolbudy Górne, Lasy Otomińskie, oddz. 46, ok. 0,5 km na N od J. Otomińskiego; CA-99; 25.09.2008; w młodniku modrzewiowym; pośród igliwia, kilkadziesiąt owocników rosnących w skupieniach.
- pow. Gdański, gm. Kolbudy Górne, Lasy Otomińskie, oddz. 56; na W od J. Otomińskiego; CA-99; 25.09.2008; w młodniku modrzewiowo-świerkowym, przy czarnym szlaku turystycznym, kilkanaście owocników.

BASIDIOMYCOTA

Albatrellus confluens (Fr.) Kotl. & Pouzar – naziemek ceglasty – E

- Gdańsk – VII Dwór, TPK, dolina Samborowo, oddz. 141; DA-80; 09.09.2008; przy drodze w acidofilnej buczynie niżowej z domieszką świerka i sosny; kilka owocników zrosniętych ze sobą, pod bukiem (det. Marcin S. Wilga).

Amanita virosa (Fr.) Bertillon – muchomor jadowity – V

- Gdańsk – VII Dwór, TPK, między doliną Samborowo a Szwedzką Groblą, oddz.

123; DA-80; 30.08.2008; w acidofilnej buczynie niżowej, 1 owocnik.

Clavaria argillacea Pers.: Fr. – goździeniec gliiniasty – R

- pow. kościerski, gm. Dziemiany, WPK, przy leśnym dukcie między Szludronem i Belfortem; CB-25; 18.10.2008; na skraju subatlantyckiego boru sosnowego świeżego, pośród mchów, wrzосу oraz porostu z rodzaju *Cladonia*. Na powierzchni ok. 1,5 m² w skupieniach po kilka okazów lub pojedynczo wyrosły ok. 30 owocników (herb. ZBŚRiL PAN, *sine num.*). W bliskim sąsiedztwie – stanowisko *Cordyceps ophioglossoides*.

Clavariadelphus fistulosus (Holmsk.: Fr.) Corner – buławka rurkowata – R

- Gdańsk-Oliwa, TPK, Zajęcza Dolina, lasy komunalne, oddz. 33; DA-80; 07.12.2008; w zaroślach z przewagą olszy szarej, na skraju lasu mieszanego, na leżących gałęziach, 2 przejrziałe i suche owocniki wys. ok. 20 i 25 cm.

Clavicornona pyxidata (Pers.: Fr.) Doty – świecznica rozgałęziona – V

- pow. Kartuski, gm. Żukowo, rez. „Jar rzeki Raduni”; CA-98; 15.09.2008; wzdłuż niebieskiego szlaku turystycznego, w dolnych wilgotnych partiach zboczy na pograniczu grądu subatlantyckiego i łągu jesionowo-wiązowego z domieszką sosny; na leżących zmurszałych kłodach, w kilku miejscach po 1 do 3 owocników (det. Marcin S. Wilga).

Coprinus picaceus (Bull.: Fr.) Gray – czernidłak pstry – V

- Gdańsk – VII Dwór, TPK, dolina Samborowo, oddz. 129; DA-80; 27.09.2007 i 28.09.2008; przy drodze w żywej buczynie niżowej; pośród opadłych liści i trawy, w roku 2007 wyrosły 3 owocniki, a w 2008 – 5 owocników.

Exidia glandulosa (Bull.): Fr. – kisielnica trzoneczkowa – R

- pow. kartuski, gm. Żukowo, rez. „Jar rzeki Raduni”, oddz. 82; CA-98; 04.03.2008; w dolnej partii zbocza, w subatlantyckim

grądzie; na przewróconym omszonym drzewie przecinającym niebieski szlak turystyczny; kilkanaście owocników.

Fistulina hepatica (Schaeff.): Fr. – ozorek dębowy – Chr., R

- pow. kartuski, gm. Żukowo, rez. „Jar rzeki Raduni”, oddz. 73, 74 i 82; CA-98; 31.08.2008; 15.09.2008; w subatlantycznym grądzie; na leżących wykrotach dębowych przecinających niebieski szlak turystyczny; 5 miejsc, owocniki w skupieniach od 1 do 3.

Galerina paludosa (Fr.) Kühner – hełmówka błotna – R

- pow. kościerski, gm. Kościerzyna, WPK, między Schodnem i Szludronem, użytek ekologiczny „Żabinszczich Błoto”; CB-25; 21.09.2008; torfowisko wysokie; pośród torfowców, 3 owocniki.
- pow. kościerski, gm. Dziemiany, WPK, na S od J. Słupinko, użytek ekologiczny „Zdradzonko”; CB-25; 21.09.2008; torfowisko wysokie, pośród torfowców, 1 owocnik.

Gomphidius glutinosus (Schaeff.: Fr.) Fr. – klejówka świerkowa – R

- pow. gdański, gm. Kolbudy Górne, Lasy Otomińskie, na N od J. Otomińskiego, oddz. 47; CA-99; 25.09.2008; w wilgotnym, cienistym wąwozie w acidofilnej buczynie niżowej z nasadzeniami świerka; pośród mchu – 2 owocniki.

Hygrophorus hypothejus (Fr.: Fr) Fr. – wodnica późna – I

- Gdańsk, Wyspa Sobieszewska, okolice Orla; DA-82; 23.10.2008; w nadmorskim borze sosnowym; pośród mchu i trawy, w kilku miejscach po kilka owocników.

Langermannia gigantea (Batsch: Pers.) Rostk. – purchawica olbrzymia – Chr.

- Gdańsk-Zaspa, między al. Rzeczypospolitej i ul. Ciołkowskiego; DA-80; 29.08.2008; niekoszone tereny trawiaste przed ogródkami przybłokowymi koło ETC; pośród wysokiej trawy, 2 leżące owocniki (ok. 20 i 25 cm średnicy).

- Gdańsk-Wrzeszcz, al. Legionów; DA-80; 01.09.2008; trawnik przy szkole baletowej, 1 owocnik ok. 20 cm średnicy.

- Gdańsk-Zaspa, ul. Ciołkowskiego; DA-80; 03.09.2008; trawnik przed placem budowy koło „Lotni”; 1 owocnik ok. 10 cm średnicy i szczątki zniszczonych większych owocników.

Leccinum niveum (Fr.) Rauschert – kozłarz białawy – V

- pow. kartuski, gm. Żukowo, rez. „Jar rzeki Raduni”, oddz. 71 i 72; CA-98; 31.08.2008; w łągu jesionowo-wiązowym: 3 owocniki pojedynczo wyrastające z wilgotnej gleby.

- pow. kartuski, gm. Kartuzy, KPK, rez. „Żurawie Błota”, nad J. Kamiennym w pobliżu głazu „Diabelski Kamień”; CA-76; 07.09.2008; na skraju bagiennego boru sosnowego, 1 owocnik.

- pow. kościerski, gm. Dziemiany, WPK, na S od J. Słupinko koło u.e. „Zdradzonko”; CB-25; 21.09.2008; w kontynentalnym borze mieszanym w pobliżu torfowiska wysokiego, pośród mchu, 1 owocnik.

- pow. gdański, gm. Kolbudy Górne, Lasy Otomińskie, ok. 0,5 km na SW od J. Otomińskiego, oddz. 56; CA-99; 25.09.2008; przy leśnej drodze w sąsiedztwie torfowiska wysokiego, pośród mchu, 2 owocniki.

Lycoperdon echinatum Pers.: Pers. – purchawka jeżowata – R

- pow. kartuski, gm. Stężycza, KPK, rez. „Las Ostrzycki”, oddz. 93; CA-97; 16.09.2007; w żywej buczynie niżowej, pośród opadłych liści, 1 owocnik.

Meripilus giganteus (Pers.: Fr.) P. Karst. – wachlarzowiec olbrzymi – Chr.

- pow. gdański, gm. Kolbudy Górne, Lasy Otomińskie, północny brzeg J. Otomińskiego; CA-99; 14.09.2008; w acidofilnej buczynie niżowej, w pobliżu kąpieliska, u podstawy buka, kilka starych zniszczonych owocników zrosniętych ze sobą, tworzących skupisko ok. 0,5 m średnicy.

Mutinus caninus (Huds.: Pers.) Fr. – mądziałak psi – Chr.

- pow. kartuski, gm. Żukowo, rez. „Jar rzeki Raduni”, oddz. 74; CA-98; 24.08.2008; na pograniczu subatlantyckiego grądu i łągu jesionowo-wiązowego; po obu stronach ścieżki oznaczonej jako niebieski szlak turystyczny; pośród szczątków spróchniałych pniaków i gałęzi kilkanaście dojrzałych, przeważnie leżących owocników i ok. 10 niedojrzałych, tzw. „czarcich jaj”.
- Oligoporus ptychogaster*** (Ludwig) R.&O. Falck – drobnoporek sproszkowany – R
- pow. kartuski, gm. Żukowo, rez. „Jar rzeki Raduni”, oddz. 82; CA-98 15.09.2008; w subatlantyckim grądzie z domieszką sosny i świerka; na zwałonym omszonym pniaku, leżącym na zboczu powyżej niebieskiego szlaku turystycznego; 8 owocników w formie konidialnej (det. Marcin S. Wilga).
- Pleurotus pulmonarius*** (Fr.) Quél. – boczniak łyżkowaty – V
- Gdańsk – VII Dwór, TPK, Zielona Dolina, oddz. 118; DA-80; 09.09.2008; w acidofilnej buczynie niżowej, przy leśnej drodze, na leżącym murszejącym pniaku; w dwóch skupieniach po 3 i 4 owocniki.
- Ramaria cf. aurea*** (Schaeff.: Fr.) Quél. – koralówka złocista – E
- pow. kartuski, gm. Żukowo, rez. „Jar rzeki Raduni”, oddz. 71; CA-98; 31.08.2008; w subatlantyckim grądzie, 1 owocnik wys. ok. 10 cm; 15.09.2008; na tym samym stanowisku – na ok. 3 m² wyrosło 10 owocników od 5 do 10 cm wys. (det. Marcin S. Wilga & M. Wantoch-Rekowski).
- Ramaria botrytis*** (Pers.: Fr.) Ricken – koralówka czerwonowierzchołkowa - E
- pow. gdański, gm. Kolbudy Górne, Lasy Otomińskie, nad zachodnim brzegiem J. Otomińskiego, oddz. 53; CA-99; 14.09.2008; w acidofilnej buczynie niżowej; na zboczu tuż nad drogą, 2 owocniki ok. 20 cm wysokości.
- pow. kartuski, gm. Żukowo, okolice Borokowa; CA-98; 15.09.2008; nad Radunią koło Rutek, zbocze porośnięte subatlantyckim grądem ze znaczącym udziałem buka, przy ścieżce oznaczonej jako niebieski szlak turystyczny, 2 owocniki ok. 20 cm wys.
- Ramaria flava*** (Schaeff.: Fr.) Quél. – koralówka żółta – R
- Gdańsk-Brętowo, TPK, Koci Rów, oddz. 143; DA-80; 13.09.2008; w zbiorowisku acidofilnej buczyny niżowej, wśród liści bukowych, 1 owocnik ok. 10 cm wysokości (det. Marcin S. Wilga & M. Wantoch-Rekowski).
- pow. gdański, gm. Kolbudy Górne, Lasy Otomińskie, zachodni brzeg J. Otomińskiego, oddz. 53; CA-99; 25.09.2008; na zboczu porośniętym acidofilną buczyną niżową, 1 owocnik ok. 10 cm wysokości (det. Marcin S. Wilga & M. Wantoch-Rekowski).
- Ramaria formosa*** (Pers.: Fr.) Quél. – koralówka strojna – R
- pow. kartuski, gm. Żukowo, rez. „Jar rzeki Raduni”, oddz. 72; CA-98; 15.09.2008; w subatlantyckim grądzie, 1 owocnik ok. 15 cm wysokości (det. Marcin S. Wilga & M. Wantoch-Rekowski).
- Sparassis crispa*** (Wulf.): Fr. – siedziun sosnowy – Chr., R
- pow. kartuski, gm. Żukowo, Borowo, przy drodze z Borowa do Babiego Dołu, oddz. 76; CA-98; 22.09.2007; w kontynentalnym borze mieszanym; pod sosną tuż przy drodze, 1 owocnik ok. 20 cm średnicy; 15.09.2008; kilkadziesiąt metrów dalej, w głębi lasu – 1 owocnik średnicy ok. 15 cm pod sosną.
- pow. gdański, gm. Kolbudy Górne, przy czarnym szlaku turystycznym między Otominem a Widlinem, oddz. 9C; CA-99; 20.10.2007; w pomorskim lesie bukowo-dębowym z licznym udziałem sosny, 1 owocnik ok. 20 cm średnicy, wyrastający pozornie z gleby – ok. 2 m od najbliższej sosny.
- Gdańsk-Brętowo, TPK, rez. „Dolina Strzyży”, oddz. 159; CA-89; 30.08.2008; w żywej buczynie niżowej z domieszką sosny, w pobliżu niebieskiego szlaku tu-

rystycznego, na korzeniu przewróconej ściętej sosny, 1 owocnik ok. 20 cm średnicy.

- Gdańsk-Brętowo, TPK, przy niebieskim szlaku turystycznym na skraju rez. „Wąwóz Huzarów”, oddz. 147; DA-80; 04.09.2008; w acidofilnej buczynie niżowej z nasadzeniami sosny, 1 duży owocnik średnicy ok. 35 cm, pod sosną zwyczajną.
- pow. kościerski, gm. Dziemiany, WPK, na S od J. Słupinko, koło użytku ekologicznego „Zdradzonko”; CB-25; 21.09.2008; w kontynentalnym borze mieszanym, 1 owocnik ok. 15 cm średnicy pod sosną zwyczajną.

Strobilomyces strobilaceus (Scop.: Fr.) Berk. – szyszkowiec łuskowaty – Chr., R

- pow. kartuski, gm. Kartuzy, KPK, Stara Huta; CA-76; 06.09.2008; północna część użytku ekologicznego „Kompleks źródlisk i dolinek na zboczach doliny Łeby”, zbocze porośnięte przez żywną buczynę niżową, w dwóch miejscach odległych od siebie ok. 100 m – 1 i 2 owocniki, w jednym przypadku w towarzystwie dość licznie występujących tu owocników *Cyathus striatus* (kubek prążkowany) i *Craeterellus cornucopioides* (lejkowiec dęty).

Thelephora caryophyllea (Schaeff.): Fr. – chropiatka lejkowata – V

- Gdańsk-Brętowo, TPK, rez. „Dolina Strzyży”, oddz. 158; DA-80; 30.08.2008; w zaroślach przy ścieżce, na skraju łągu jesionowo-olszowego z domieszką sosny i świerka; w dwóch skupieniach po 3 i 5 owocników w bliskiej odległości od siebie.

Tricholoma equestre (L.: Fr.) P. Kumm. – gąska zielonka – I

- pow. kościerski, gm. Dziemiany, gm. Kościerzyna, WPK, w trójkącie między Belfortem, Szludronem i Słupinkiem; CB-25; 18.10.2008, w płatach suchego boru sosnowego, pośród mchów oraz porostów-chrobotków, w piaszczystej glebie, w kilku miejscach po kilka owocników.

- Gdańsk, Wyspa Sobieszewska, okolice Orla; DA-82; 23.10.2008; w nadmorskim borze sosnowym, w sąsiedztwie wydm nadmorskich, w paśmie długości ok. 0,5 km i szerokości ok. 40 m, w kilku miejscach na piaszczystym podłożu pośród mchów, po kilka owocników.

Tulostoma fimbriatum Fr. – berłoweczka frędzelkowana – Chr., V

- pow. kartuski, gm. Żukowo, okolice Borowa, oddz. 84; CA-98; 16.11.2008; w pobliżu leśnej drogi z Borowa do Babiego Dołu, obok nieczynnego toru kolejowego, na obszarze kilku metrów kwadratowych piaszczystego podłoża, pośród mchów i pędów rozchodnika ostrego, w różnych skupieniach, przeważnie pojedynczo, ok. 40-50 owocników; (herb. ZBŚRiL PAN; det. Anna Kujawa, *sine num.*).
- Gdańsk-Zaspa, skrzyżowanie al. Jana Pawła II z ul. Startową; DA-80; 04.12.2008; na trawniku koło chodnika, pośród traw pod śnieguliczką białą, kilkanaście dojrzałych owocników.

Podsumowanie

Powyższy wykaz, będący efektem kilkuletnich badań prowadzonych metodą marsrutową, zawiera opis 33 gatunków zagrożonych i chronionych grzybów, stwierdzonych w 55 miejscach.

Opisano tu 8 gatunków chronionych oraz znajdujących się na czerwonej liście w poszczególnych kategoriach zagrożenia: E (wymierające) - 4 gatunki; V (narażone) - 7 gatunków (w tym 1 chroniony); R (rzadkie) - 16 gatunków (w tym 3 chronione); I (o nieokreślonym zagrożeniu) - 2 gatunki.

Interesującymi grzybowymi znaleziskami były te, które stwierdzono przypadkowo na obszarach zieleni miejskiej, zlokalizowanej w granicach aglomeracji Gdańska; były to: purchawica olbrzymia *Langermannia gigantea* i berłoweczka frędzelkowana *Tulo-*

stoma fimbriatum. Świadczy to o tym, że gatunki te mogą rozwijać się na siedliskach zastępczych na terenach antropogenicznych.

Podziękowania

Składam podziękowania Panom Marciniowi S. Wildze i Mirosławowi Wantoch-Re-

kowskiemu za pomoc w oznaczeniu wybranych gatunków *macromycetes*. Panu Marciniowi S. Wildze dziękuję również za przekazanie mi interesujących i przydatnych uwag. Dziękuję także Pani dr Annie Kujawie za identyfikację kilku gatunków na podstawie eksykatów przesłanych do Stacji Badawczej Instytutu Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN w Turwi.

LITERATURA

- BUJAKIEWICZ A. 1997. Grzyby (Fungi). In: PIOTROWSKA H. (Eds.) Przyroda Słowińskiego Parku Narodowego. Bogucki Wyd. Nauk, Poznań-Gdańsk: 132-142.
- CHMIEL M. A. 2006. Checklist of Polish Larger Ascomycetes. Krytyczna lista wielkoowocnikowych grzybów workowych Polski. In: MIREK Z. (Ed.) Biodiversity of Poland. Vol. 8. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- HERBICH J., HERBICHOWA M. 2001. Zbiorowiska roślinne – specyfika zagrożenia i ochrona. In: PRZEWOŹNIAK M. (Ed.) Materiały do monografii przyrodniczej regionu gdańskiego, t. 6. Trójmiejski Park Krajobrazowy. Przyroda-Kultura-Krajobraz. Wyd. Gdańskie, Gdańsk: 81-109.
- HERBICHOWA M., HERBICH J., BULIŃSKI M. 2000. Szata roślinna – walory, zagrożenia, ochrona. In: PRZEWOŹNIAK M. (Ed.) Materiały do monografii przyrodniczej, t. 2, Kaszubski Park Krajobrazowy – walory, zagrożenia, ochrona. Wyd. „Marpres”, Gdańsk: 75-123.
- KONDRACKI J. 2002. Geografia regionalna Polski. Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
- KUJAWA A. 2005. Rejestr gatunków grzybów chronionych i zagrożonych – nowa forma gromadzenia danych mikologicznych pochodzących od armatorów. Podsumowanie roku 2005, Przegł. Przyr. 16, 3-4: 17-52.
- KUJAWA A. 2010. Rejestr gatunków grzybów chronionych i zagrożonych. In: SNOWARSKI M. Atlas grzybów Polski (<http://www.bio-forum.pl/messages/7259/7259.html>).
- KUJAWA A., GIERCZYK B. 2007. Rejestr gatunków grzybów chronionych i zagrożonych. Część II. Wykaz gatunków przyjętych do rejestru w roku 2006. Przegł. Przyr. 18, 3-4: 3-70.
- ŁAWRYNOWICZ M. 2000. Grzyby Borów Tucholskich. In: BANASZAK J. & TOBOLSKI K. (Eds.) Park Narodowy Bory Tucholskie. Wyd. Uczelniane Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz: 333-349.
- MACHNIKOWSKI M., BULIŃSKI M. 2001. Ekosystemy leśne i ich ochrona w warunkach gospodarczego wykorzystania. In: PRZEWOŹNIAK M. (Ed.) Materiały do monografii przyrodniczej regionu gdańskiego, t. 4. Wdzydzki Park Krajobrazowy. Problemy trójochrony (przyroda-kultura-krajobraz). Wyd. Gdańskie, Gdańsk: 71-85.
- MATUSZKIEWICZ J. M. 2005. Zespoły leśne Polski. Wyd. Naukowe PWN, Warszawa.
- MUŁENKO W., MAJEWSKI T., RUSZKIEWICZ-MICHALSKA M. 2008. A preliminary checklist of micromycetes in Poland. In: MIREK Z. (Ed.) Biodiversity of Poland. Vol. 9. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- PIOTROWSKA H., KADULSKI S. 1985. Pojezierze Kaszubskie. Wiedza Powszechna, Warszawa.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną. Dz. U. 2004 nr 168, poz. 1765.
- WILGA M. S. 1996. Rzadkie gatunki wielkoowocnikowych grzybów – *macromycetes* w rejonie Gdańska (Lasy Oliwskie). Chrońmy Przyr. Ojcz. 52, 6: 66-78.
- WILGA M. S. 2002. Ginące i zagrożone gatunki grzybów wielkoowocnikowych w Lasach Oliwskich. Acta Bot. Cassub. 3: 117-122.

- WILGA M. S. 2004. Chronione i zagrożone grzyby wielkoowocnikowe (macromycetes) Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego (Pomorze Gdańskie). *Przegl. Przyr.* 15, 1-2: 3-17.
- WILGA M. S. 2008. Grzyby wielkoowocnikowe Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego – przyczynek do ich poznania. *Maszynopis, Zarząd TPK, Gdańsk.*
- WILGA M. S., CIECHANOWSKI M. 2007. Ostoja grzybów wielkoowocnikowych i słuźowców w Lasach Oliwskich (Trójmiejski Park Krajobrazowy). *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 63, 6: 82-101.
- WILGA M. S., WANTOCH-REKOWSKI M. 2008. Grzyby wielkoowocnikowe (macromycetes) Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego i najbliższych okolic – wstępny wykaz (mat. niepubl.).
- WILGA M. S., WANTOCH-REKOWSKI M. 2009. Notatki mikologiczne z okolic Białogóry (Pomorze Gdańskie). *Przegl. Przyr.* 20, 1-2: 35-43.
- WOJEWODA W. 2003. Checklist of Polish Larger Basidiomycetes. Krytyczna Lista wielkoowocnikowych grzybów podstawkowych Polski. In: MIREK Z. (Ed.) *Biodiversity of Poland. Vol. 7* W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- WOJEWODA W., ŁAWRYNOWICZ M. 2006. Red list of the macrofungi in Poland. Czerwona lista grzybów wielkoowocnikowych w Polsce. In: MIREK Z., ZARZYCKI K., WOJEWODA W., SZELAŃ Z. (Eds.) *Red list of plants and fungi In Poland. Czerwona lista roślin i grzybów Polski.* W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków: 53-70.

Summary:

In the course of itinerary method research in the years 2007 – 2009 in the area of Kaszubskie Lakeland and its vicinity 55 locations of 33 endangered and protected species of fungi were described, 8 of which are protected species and 29 are on the red list of fungi in the following categories: E (endangered) – 4 species; V (vulnerable) – 7 species (incl. 1 protected); R (rare) – 16 species (incl. 3 protected); I (indeterminate threat) – 2 species.

Adres autora:

Grzegorz Kołodziejczak
80-447 Gdańsk
ul. Kraszewskiego 17/1
e-mail: d.kobrzak@alkor.pl